45897
3

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

FEBRE PETECHIALI

QVAM
DIVINA FAVENTE GRATIA
CONSENSU AC AUTORITATE GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ IN ILLUSTRI VARNIACA ACADEMIA
PRÆSIDE

DN. JOHANNE ERNESTO SCHAPERO,

MED. DOCT. EJUSq; PROFES. PUBL. DUCAL. CELEBERRIMO
HUNCq; AD ACTUM SPECTABILI DECANO
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE, PROMOTORE
AC HOSPITE SUO ÆVITERNUM DEVENERANDO

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES & PRIVILEGIA
DOCTORALIA RITE CONSEQVENDI.
DIE XIIX AUGUST. M. DC. XCVI.
IN AUDITORIO MAJORI,
HORIS ANTE ET POMERIDIANIS
PUBLICO & SOLEMNI EXAMINI SUBJICIT

GEORGIUS Hoffhagen/ LENZ. MARCH
MILITIÆ PRÆSIDII BOIZENBURGENSIS MEDICUS VOCATUS.

ROSTOCHII Typis JOH. WEPPLINGII, Univ. Typogr.

T. 72
22

ILLUSTRI
DUCATUS MECKLENBURGICI
REGIMINI
QUOD JMPERATORIA AUTORITATE NUNC
EST CONSTITUTUM
GUSTROVII

VIRIS
PERILLUSTRI PROSAPIA
SUMMA GUBERNANDI PRUDENTIA
EXCELLENTI ERUDITIONE
MULTOq; RERUM USU

Eminentiſſimis Dominis

DN. PRÆSIDI CONSILIORUM SUPREMO
COETERISQUE CONSILIARIIS SECRETIORIBUS

Dominis ſuis benigniſſimis

hanc Inauguralem Diſputationem

humillimè conſecrat
GEORGIUS LOSSHAGEN/
Lenz. March.

Q. D. T. O. M. B. V.

Thes. I.

Vam cum aliis ardentibus convenientiam habet febris petechialis, causa est ut alii ad Synochas putridas, ad causum eam referant alii, igneæ naturæ esse, & cum urat causum à Græcis dici posse non æque inconveniens, sed accuratius essentia exprimitur cum Grajis πεμφιγώδην πυρετὸν vocando, humorum ebullitione & perturbatione non solum, sed prosilientium manumq; ferientium scintillularum more cum se prodat, & si non pustulis bullisqve efflorescat, hisce propinquis tamen maculis, quæ totidem inflammatiunculæ sunt, jam urentem ægrum adhuc magis urit. A ferocia & malignitate dici qvoq; solet pestis privata, vid. *CRATON. trium Imperatorum Archiatri, Consilior. lib. 5. p. 160.* Hinc etiam à nonnullis à periculoso symptomate pestichialis dicitur, quo idiomate apud Italos in priori seculo, ac Cypri ac Cretæ Insulanos insignita, vid. *Dn. FEHR de Scorzon. p. 70.* Efflorescentes autẽ istæ maculæ, febri huic alias ardenti, speciale imponunt aliud nomen, ut cum pulicum morsibus vel lentium maculis similibus appareat stigmatica cutis, febris vel pulicaris vel puncticularis vel lenticularis, frequentius petechialis dicatur, quam Germani vocant das Fleck-Fieber.

Thes. II.

Describi vulgo solet quod sit febris epidemica, cor primò affligens, maculis pulicaribus multisqve diris symptomatibus comitata, à maligna qualitate ortum ducens. Quâ ex parte licet febris hæc qvid sit pateat, clarius tamen esse autumo si dicam, quod sit: à spiritibus animalibus, miasmate quodam deleterio contaminatis & ex accedente quodam irritatis atqve inde inso-

stro more præter ipsorum naturam expansis, calor præternaturalis in sanguine accensus, quam macularum in superficie cutis, ceu infallibile inflammationum signum, eruptio excipit, quâ cum plures uno eodemque tempore inficiantur, omninò epidemica dicenda.

Thes. III.

Miasmatis hujus heterogenii descriptionem accuratè tradere difficile qvidem maximeque arduum, ne dicam impossibile est, cum omnes ferè nostros sensus superet, ast cum in magnis & voluisse sat sit, conjicere hinc fas est, cujuscunque etiam naturæ hoc venenum sit, ad spirituum substantiam illud accedere, si considerem, quam insensibili modo agat, & cum actionem incipere putes, egisse jam dudum diris Symptomatibus quibus vita quoque periclitatur, se prodat, adde, quod subitâ invasione infame contagii nomen habeat, à quo spiritus animales immediate afficiuntur. Omnia enim Symptomata cum invasione hujus morbi se manifestantia, faciliori negotio inde deducuntur, quam si ad segnem humorum massam, cujus vitalis motus etiam à spiritibus dependet, vel ad alias occultas qualitates, vel nescio ad quam non putredinis speciem confugiamus; Tam subitò enim hæc humorum massa affici nequit, quin si spirituum vigor non primum accessum patiatur, adhuc peregrinum illudat, sed inopinato sanus æger & ad interitum inclinat vel jam interiit & vi veneni extinctus est. Et si paulo accuratius perpendatur quam multum negotii facessant sanguis & humores medico si præparari postulent, antequam insignem vel notabilem alterationem aut mutationem subire velint, si spirituum constans motus sit, illeq; mutari nequeat, res est in aprico.

Thes. IV.

Minimè autem hâcce nostrâ hypothesi, sanguinem & humores inculpabiles in hoc morbo existere asserimus; sicuti enim spiritus à sanguine malè disposito generati & reparati non possunt non ægrotare, ita ab ægro spirituum statu, qvi massam sanguineam æqve in statu morboso agitant & alterant atqve in statu sano regunt, œconomia sanguinis & humorum universalis non potest non perverti; Nec ineptè me facturum puto dicens

cens: simili, qvamvis non plane eodem modo ac in liqvore generoso à tonitru aut terræ motu commoto, in sangvine humano rem procedere, non enim in statum pristinum redit, qvamdiu spiritus in illo aut dissipati aut suppressi jacent, statimatqve autem hi vires resumunt & se legitime expandunt, vigorem ac statum priorem iterum acqvirit.

Thes. V.

Sangvis cum humoribus autem plus minusve mutationes subeunt easqve varias, pro genio morbi, qvo spiritus animales & humores ad unum omnes inficiuntur, fitqve eorum tum consistentia tum motus conturbatio. Dictorum veritas observationibus firmari potest. *RIOLAN. in fin. anthropograph. & in Enchirid. anatom. lib. 2. Cap. 24.* refert, se aliqvoties in febribus ardentibus malignis concretum sangvinē intra venas instar medullæ sambucinæ observasse, ejusdemqve testis etiam *FERNELIUS* est de *Febrib.* Et similem se collegisse ex venis malignè febricitantium affirmat. *SIM. PAULI. Digress. de Febrib. malign. §. 80.* Album eduxit in hac febre sangvinem Celeberrimus *WALDSCHMIDIUS* ceu videre est *in Ephem. German.* N.C. *Dec. 1. ann. 2. observ. 210.* in hoc ne vestigium qvidem sangvinis, ut scribit, apparebat, dixisses potius albumen ovi, seri gelatinam, vel ut medicè loqvar, saniem. Parisiensium Medicus Dominus *PUYLON* in Juvencula mortua febre ardenti sanguinem concretum intra venas a claviculis usqve ad ingvina, & intra arterias sanguinem concretum similem sebaceæ substantiæ, sive medullæ sambucinæ porosæ observavit. vid. *RIOLAN. in anthropograph.* Nigerrimum & fœtidissimum sangvinem in cadavere ex maligna interempti vidit Theoph. *BONETIUS anatom. pract. lib. 4. Sect. 1. Observ. 17. §. 23.* Nonnunqvam autem sanguis nexu suo adeo solutus in hac febre, ut etiam post mortem solutus maneat, nec grumescat. Celeberrimus *WEPFERUS de apoplexia p. 429.* sangvinem fluidum in cordis ventriculis & vasis majoribus, nec post obitum grumescentem in cadaveribus febri maligna defunctorum, aliqvoties se observasse scribit. Magnus *SYLVIUS de meth. medendi lib. 2 Cap. 26.* in malignis febribus omnibus, sangvinem solito fluidiorem esse testatur, & in venis arteriisve merè fluidum in *Ephem. Germ. N.*

 C. Dec.

C. *Dec. 2. an. 9. Obs.* 218. legimus. *DN. MORTON in Pyretolog. p. m. 28.* sangvinem fœminæ cujusdam febre malignâ laborantis detractum, tam tetrum spirasse odorem refert, qvin & Chirurgus & cœteri adstantes in animi plane deliqvium inciderint. Et *Regner. de GRAAF de succo pancreat. Cap. VIII. p. 323.* scribit: Non solum existimamus cum aliis medicinam facientibus vivorum pestiferorum sangvinem extra corpus manere fluidum, sed etiam peste extinctorum in corpore similem fluiditatem servare, qvemadmodum hoc semel per experientiam didicimus; qvod à nullis rebus certius ipsi permiscendis oriri optime arguit, qvam a volatilibus. Et sic a posteriori liqvet qvam variis modis peregrina sanguini affusa illum lædant, ab aliis coagulatur, diverso coaguli laxioris vel durioris excessu, ab aliis dissolvitur & funditur, vel suo nexu penitus solutus est sangvis. Arduum hinc & difficile opus determinare miasmatum naturam, eorumq; in spiritus & humores reliqvos effectum, à priori, nisi solo velocissimo contagio determinari non poterit, an alcali an acidum an alterius naturæ, â posteriori itaqve determinandum est, dum symptomata varia varietatem causæ arguunt.

Thes. VI.

Spiritus & humores partem affectam principalem constituunt, & modo omnes simul afficiuntur, modo spiritus præcedunt, in qvos solos vel insensibiliter venenum agit, ut urina bona, pulsus bonus, sed æger moriatur; vel prius in sangvine latet, & cum tacita fermentatione maturatum, spiritus demum in deleterium cogit, hic invadendi diversus modus, ut a diversa sangvinis indole, sic a diversa veneni activitate simul dependet. Coire neqveunt, imo ne qvidem attingere se possunt, qvin colluctentur cum invicem, qvo usq; virium intercedit paritas, qua lucta sangvinis motu nexuqve constanti, peregrinum vel supprimitur vel statim ejicitur vel succumbentibus fluidis febris triumphum agit, & ebullitiones enormes inducit, qvo peregrino motu nec partes solidæ intactæ manent, sed ut cutis sic reliqva omnia qvoqve interna viscera & partes subjectæ pestichiis maculis obsidentur, ut recte *FERNELIUS* statuit *libr. de Febrib. Cap.* 18. nulla enim hic ac aliàs cum variolis & morbillis est disparitas, ut cum in illis

partes

partes internæ pustulis scateant, cum cutis externa iisdem defœdetur, sic qvoque & hic, cum in omnes partes perniciosa fertur ebullitio, idem ut experiantur fatum, necesse est, eæq; eo magis cum major ipsis calor insit; multiplici quippe experientia confirmatum legi, purpureas febrium maculas, eò promptius sumsisse incrementum quo magis æger calefieret, hinc facies à petechiis ordinario libera esse solet, & quo moderatiore servantur regimine ægri, pestichiæ decrescere ac minui solent. Prolatorum confirmationem addit *CASTRO Tract. de pest.* p. 76. qvi maculas has non solum externas, sed & internas partes affligere optimè observatum refert, & *Joann. MORELLUS*, non tantum exteriorem corporis habitum sed & interiora viscera atqve musculos ejusmodi papulis obsideri, non secus ac per variolas ac morbillos, scribit, vid. *Isbrand. DE DIEMERBROECK Lib. 4. de Pest. in annotat. ad histor. XXXII.* Et in *Citat. hist.* idem refert, in cadavere peste extincto, & facta a Chirurgo incisione in fœmore, maculas ab ipso perioftio initium ducere & latiore basi, pyramidis instar, per medios musculos recta sursum usqve ad cutim ascendere atqve ibi in conum terminari, deprehensas esse, qvamvis non omnes ex tam profundo loco, sed qvædam è medio musculorum, qvædam a tendine ipso originem ducere, idem confirmet; Et si ulterius aliarum observationes evolutæ legantur, partes maculis syderatas fuisse, patet. Instar omnium in præsentiarum sit industrius *BONETUS* qui in *Sepulch. anat. lib. 4. Sect. 1. Obs. 57. p.* 1494. omnia viscera in ægro tali defuncto, nigricantia & sphacelata fuisse refert.

Thes. VII.

Hoc heterogeneum miasma, rebus non naturalibus tribuendum est, imprimis aëri, qvi variis inter se colluctantibus effluviis & perniciosorum humorum halitibus, salibus volatilibus causticis inqvinatus, multiplicis configurationis, magnitudinis & motus particulis exagitatur, & alius seu diversus fit ab eo, qvi aliàs corpus ambit & inspiratur, hinc inconsvetus simul incongruus est & sic fluidis communicatus, cum aliter distemperata offendat luctam inducit, & motū intestinum simul, vel coagulando, vel qvod freqventius, nexum solvendo, pervertit ac turbat, cum symptomatib.

tibus in petechiis diris. Ad hanc perversam aëris indolem symbolũ suum addunt castra, militumq; contubernia, dum non humatorũ cadaverum, olidorumque excrementorum fœtor, aërem inquinat, planeque alienum facit, ut amplius non juvet motum fluidorum intestinum, sed destruere conetur; ne in præsentiarum de aëris stagnantis ad interitum agente vi dicam, idem ipse aër cum emolumento inspiratus, stagnatione exitiosus fit, non nisi ex mutatis tum figuræ, tum magnitudinis, tum motus ratione particulis, sic alienis. Non una eademque autem aëri annuatim textura est, sed diversis anni temporibus eam quoque diversam obtinet, hinc nec ejus sævitia eadem est, sed pro modo recessus à fluidorum constitutione, benignior vel malignior est, hosq; vel illos invadit, relictis aliis intactis. Curiosum hinc est quod in *Ephem. Germ. N. C. Dec. I. Ann. 6. & 7. pag. 202.* videre est, ubi Hyeme molli & pluviosa, in vere ejusdẽ anni 1664, febris petechialis in solos infantes, utriusque sexus, infra XII. annum agentes sæviit, & permultos peremit, ultra autem hocce annorum tempus natos intactos reliquit. Post novi- & plenilunium pestem exacerbatam fuisse refert *DIEMERBROECK de peste lib. 1. cap. 5.* idem in peste privata, petechiis volo, obtinere testantur *Ephem. Germ. N. C. Dec. I. ann. 5. p. 347* ubi ipsissimo plenilunio exacerbata petechialis febris legitur; & Dn. *FEHR in tractat. de Scorzoner. p. 71.* refert, quod post natum Christum anno 1645. ob hyemem tepediorem, passim grassatæ febres malignæ, ungaricæ primùm, at subeunte vere petechiales factæ sint. Sic certis periodis sæviunt petechiæ ex aëris per miasma mutata qualitate ejusque textura, qui si crassior paulo & sua textura laudabili constans fit, nec peregrinum tam facile admittit, nec petechiæ tam diris Symptomatibus ad interitum agunt, quippe ex nulla alia ratione in calidioribus regionum plagis, majori cum ferocia, enatæ petechiæ, sævire solent, quam quod textura Aëris, ejusque qualitas mutabilis magis existat.

Thes. VIII.

Post aërem alimenta & quæ assumuntur cibus & potus, quibus, quod perpetuo effluxu consumitur, restitutio fit, quique in sanguinem successive facessunt, & in eosdem abripiuntur

motus

motus, hujus petechialis febris causa existere possunt, si victus ratio prava instituatur; hinc fieri autumo qvod inopes gulones, luxuriosi, sordidi &c. hâcce febre frequentius corripiantur. Nec militum in castris febris hæc rara & incognita est, cum multivaria sine discrimine ingerantur, eaque sæpius insolita sint & adversa, qvibus ne fame exstinguantur, vesci coguntur, ut carnes ab animalibus infectis petitæ, vel alio modo corruptæ, vel putridæ &c. vid. *SENNERT. de febrib. lib.4.c. XI.* Sitim autem sæpius sedant aqua palustri, fœtida, putrida, mephitimque redolente, aut cerevisiâ crassâ, turbidâ, fœculentâ, se ingurgitant, aut bacchanalia vivunt in vino tartareo, austero, dulci &c. paucis, quæ aliena, sunt ipsorum potus, ex quibus omnibus nihil aliud sperari potest, quam ut fluidis scil. spiritibus & humoribus reliquis & consistentiæ & motus ratione turbatio inducatur, sic enim & alimenta nociva & trajiciens æther nostro plane contrarius, complicatis viribus luctam inducunt, & vel suo lentore resistunt, vel nimia activitate vehementius impellunt & texturam turbant, sicq; vel solvunt vel coagulant, & variis modis nocent, usque dum pars infirmior victas cogatur dare manus & succumbat.

Thes. IX.

Nimio motu & vigiliis purpureus latex fluido & spirituoso privatur, nihilque remanere permittunt quam segnem & crassam massam, nec minus immodica quiete & sommo largiori iisdem idem lentor inducitur, ut in solidorum tubulis hæreant, & ob moram qvam nectunt à naturali genio recedendo, si denuò forte fortuna expellantur ob peregrinam faciem sanguinis texturam turbent & solvant, quâ mixtura ejus aut periclitabitur aut penitus destruetur.

Thes. X.

Excretis & retentis, si ea modum excesserint, æqve ad febrem hanc fores panduntur, cum spirituum & humorum motus turbatus ex utroque facilius turbari possint, quorum turbatio ex functionibus naturalibus inde impeditis, patet, cumque sic deterius fluida solidave se habeant, quis hosti irruenti resistet? hinc in muliere spatio novem dierum nihil per alvum excernente febrēm

brem malignam ortam *BONETUS* notat *lib. 4. sepulcb. anatom. Sect. 1. de Febrib. malign.* & quò respiciunt monita practicorum in febribus malignis salutaria pro abstinentia à venere, quam ne veneris usu, veneno fores pandantur; & quanquam universale non sit, citius tamen veneni vim præ aliis experiri, qui veneri litant frequentibus satis observationibus apparet.

Thes. XI.

Nec excludenda sunt animi pathemata, utpote sola ad hunc morbum inducendum sufficientia, experientia ejus indubitatus testis est, ipsa ratio etiam rem expedire potest, ab animi motibus enim sanguis & humores à spirituum motu vibrissante concutiuntur, sicque motus vel præpeditur vel augetur, unde corpus contagio exponitur, admittitur illud, ulterius concutit fluida, dissolvit & turbat, nec resisti nec ejici potest, cum textura & motus congruus deficiant, hinc facillimè petecheciis terrore vel ira affecti, inficiuntur. Indefinitis observationibus dicta confirmari possent, nisi ut epidemicis semper, sic etiam ultima hic grassante febre petechiali observatum, hoc infortunium jungatur, ut multi, ne dicam plurimi, terrore malignis vel afficiantur & occumbant, hinc *RIVERII* verba ut de malignis omnibus, sic etiam de petechiis valent, quæ *lib. de febr. pestilent. p.* 584. apponit, *animi pathemata*, inqvit, *corpus vehementer exagitare solent, humoresque conturbare, atqve adeò ad hanc luem capessendam maxime disponunt, inprimis vero Timor & tristitia, adeò ut nonnulli existimaverint, in obsidionibus & castris, morbos pestilentes non tam ex prava victus ratione & cadaverum fætore, quam terrore, metu, anxietate, & mortis formidine provenire, quæ humores exagitant, eosque tumultuari ac fluctuare faciant.*

Thes XII.

A vermibus febrem malignam productam variis observationibus patet, si & petechialem ab iisdem æque oriri dixerim, non errabo; rara causa est, hinc ut rarum etiam adduco, & si febrem malignam producere valeant, facile qvoqve petechialis auctores erunt, specifico symptomate, petechiis, ab ardentibus aliis malignis saltem distincta cum hæc febris sit, & passim experientiæ apud auctores non deficiant, sed multorum loco curiosa observatio sufficiat, qvam Theoph. *BONET. in anatom. practic. lib.* de

Feb.

Febrib. p. 1491. ſuppeditat. *Graſſabantur* inqvit *febres malignæ petecbiales in obſidione Haffnienſi 1659. intra & extra muros; Multi qui de dolore ventriculi conquerebantur excitato vomitu, vermes ſpithamum longos revomuerunt, & ſic febre extincta ad ſanorum conſortium redierunt.*

Theſ. XIII.

Convenit autem hæc febris cum maligna, ratione invaſionis & ſymptomatum, excepto quod maculæ adhuc junctæ, quibus ſpeciali nomine quoque indigitatur, & cum ad peſtis naturam accedere videatur ut *Theſ.* 1. monitum eſt, a *CRATONE* peſtis privata dicitur, ab aliis peſtis prodromus habetur. Differt autem ab aliis malignis, ratione hujus ſymptomatis, in initio enim ante eruptionem peticularum, malignæ nomine inſignitur, ſtatim ac autem altiores morbi venenum facit progreſſus, ac maculæ hic inde erumpunt, febris petechialis nomine venit. A peſte autem differt, quod cum peſtis obvios quosqve ἀθρόως & velociſſimè invadat ac jugulet, hæc paulò mitior ſit, lentius procedat, & gradu teſtudineo qvaſi ſerpendo, ad decimum qvartum, aliqvando vigeſimum usque diem, imò longius ſeſe extendere ſoleat.

Theſ. XIV.

Symptomata autem quibus hæc febris ſtipatur illius diagnoſin ſuppeditant, qvæ fatentibus omnibus practicis in initio admodum difficilis eſt, & mitiſſime plerumque invadit ægrum, ut ante decubiti tempus perfecta aut ſufficiens tantum diagnoſis non appareat, fallit ſic in initio exercitatos etiam Practicos ut maximè hic quadret Poëtæ:

Sæpe exiguus mus
Augurium tibi triſte dabit.

Gravitate ſymptomatum autem deinde hanc benignitatem compenſat, ut omnia ſymptomata ſi ritè ſe manifeſtaverint, majoris quam pro febris natura videantur eſſe vehementiæ, & in omnibus ſymptomatibus peculiare aliqvod appareat momentum, quo à ſe ipſis dum in aliis morbis apparent, differunt; unde ſi quis periculum quod ex febre eſt, conferat cum periculo quod imminet ex ſymptomatibus, illud præ hoc negligendum videatur; Inprimis autem ſi adeſt viriũ dejectio ſine manifeſta cauſa,

 ſi mem-

si membra fatigata aut ictibus quasi contusa, & si æger sibi simul non conscius sit, ich weiß nicht wie mir ist! mir fehlet nichts; quod data occasione hic in studioso febre hac correpto & jugulato observavi, semper aliquid mali suspicandum est; accedit animi anxietas & præcordiorum angustia, inquietudo, lipothymia, horror levis sed freqvens & inordinatus, quem excipit calor febrilis mitis, quandoque ad sensum ægrorum nullus, deinde autem insignis observatur, hunc insequuntur vigiliæ pertinaces, deliria varii generis, vertigines, nonnunquam etiam jungitur veternus, & convulsiones superveniunt inprimis in statu. Pulsus naturali quandoque similis, quandoque frequens, nonnunquam debilis & parvus, cum urinis sanorum similibus, crudis, tenuibus, crassis, coloratis, turbidis cum variæ consistentiæ & coloris sedimento. Tinnitus aurium qvoqve adest, cui surditas supervenit; sitis adest magna cum leni febre, vel nulla cum magna, accedit linguæ ariditas, fissuræ & nigrities, ἀναυδία, faucium asperitas & siccitas, sapor in ore amarus, qui ultimis hicce locorum in petechiis omnibus erat; porro notantur cardialgia, nausea & quod hic observavi, inprimis à carne, ut nec nomen, multo minus odorem vel aspectum perferre ægri possent, cum tamen alia assumerent alimenta; accedit simul vomitus cum dejectionibus & alvi fluxibus variorum spumosorum fœtidissimorum excrementorum, & anima fœtida; ut & sudores copiosi, quod in omnibus ferè nuper observare licuit, superveniunt insuper hæmorrhagiæ narium, & mictiones interdum cruentæ, nec sexus sequior in tali morbo ab uteri hæmorrhagia immunis est.

Thes. XV.

Hæc recensita omnia fere, cum aliis malignis sunt communia, specialiora sunt qvod febris petechialis sæpius pleuritidem mentiatur, qvâ larvâ pariter ultimò & hic multos invadebat; alios nephritidis vultu initio corripit, cujus dolor gravativus & vagus in abdomine simul percipi solet, cui fixus & lancinans dolor in spina dorsi & scapulis jungitur, pariter in multis nuper observabilis; quæ omnia tamen æqve ac præcedanea nondum indubitatam febris petechialis diagnosin præbent, donec

suspici-

suspicio petechiis confirmetur; quæ raro qvarto, sæpius circa septimum erumpunt diem, circa pectus & scapulas, hinc & dorsum & abdomen & crura, tandem etiam in brachiis notantur, facies ordinario libera est, sed collum iisdem tingitur, qvousqve collari tectum esse solet, qvod pariter nuperis in petechiis observatum. Sed cum pulicum morsus referant maculæ, facile cum iis confundi possunt, quod evitabitur si notetur qua ratione in petechiis in centro punctum ruberrimum morsus pulicaris vestigium deficiat, adde *ZACUT. LUSITAN.* experimentum, qvod *lib. 3. prax. admirandæ observ. 14.* suppeditat, dum apposita farina lupinorum cum aceto aut oxymelle subacta non petechias, sed pulicum morsus statim evanescere dicit. Sed in scorbuto maculæ, pulicum puncturis similes, æque efflorescunt, qvas cum citra malignitatem fieri notabis, facile à petechiis malignis distingues. Magnitudo ut plurimũ pulicum morsus magnitudinem, non excedit; qvandoque tamen extenduntur magis ut etiam ad assis Lubecensis, eines Lübsch-Schillinges/ magnitudinem accedant, hujus magnitudinis pariter observavit Cl. Dn. Præses in Studioso in ultimis petechiis cum summo vitæ periculo hâc febre decumbente, ast restituto. Maculæ autem istæ sunt rubræ, purpureæ, pallescentes, in æthiope albæ visæ sunt, *Eph. Germ. an. 8. Dec. 2, Obs. 118.* flavescentes, qvandoque lividæ, & plumbei coloris, interdum etiam nigræ à Belgis Pepers-Korn dictæ apparent, pessimæ gangrænam & sphacelum indicantes partibus quibus insident, simili prorsus modo ut à maligna febre *TULPIUS lib. 3. observ. 41.* brachium sphacelatum notavit; nec minus velut inustæ escharam simul inducentes observatæ leguntur *in Ephem. Germ. N. C. Dec. 1. an. 6.* Hoc adhuc notabile est quod præter maculas petechiales & vibices simul appareant, vel solæ & sine maculis. Malignitate tandem superata scabies quandoque relinquitur, qualem æque post febrem hanc superatam in Studioso Cl. Dn. Præses notavit. Copiosa quoque salivæ mucosæ excretio post statum magis in declinatione salutaris notari solet, quam pariter in nuperis ægris eodem successu observare contigit.

Thes. XVI.

Tantam symptomatum farraginem inducit miasma peregrinum, ex peregrina quam cum spiritibus & sanguine iniit lucta, quousque autem fluida resistunt ut non subito destrui queant, inter colluctantia proportio erit ferè in æquilibrio, unde fit, ut dum æquali vi in se mutuo ruunt, mitissima morbi sit invasio, & quilibet morbum levem eine Kranckheit die nicht viel zu bedeuten habe / sibi persuadet ac prævidit; cum autem sensim ac sensim ad minima sanguinis penetret eorumque vincula dissolvat spirituum animalium valde impeditur & secretio & motus, reliquisque fluidis per partium meandros errantibus idem deficit, unde *virium sine manifesta causa dejectio* fit, fibræ interim à spiritibus qui adsunt vim simul spasmodicam patiuntur, unde *membra fatigata & ictibus quasi contusa* sunt, nec *æger sibi* hac de re insueta & incognita, *conscius* est, hincque statum suum præter naturalem exprimere nequit, nisi *præcordiorum angustia & inquietudine*, quæ excipiunt sæpe *lipothymiæ.*

Thes. XVII.

Cunctatione veneno major vis conceditur, & sæpe victas manus æger porrigere cogitur. Interim autem dum lente sic & cum vicissitudine luctantur, fit, ut jam miasma supprimat, jam supprimatur, nec unquam hinc constans motus sit, sed fibræ partium minus concutiantur, magis quietare incipiant, unde *horroris sensus* fit, simul *inordinatus*; ast cum semper lucta mutetur, & peregrinum sibi resistentia corpora supprimat, & sic secum in suum motum majorem abripiat, fibrarum tremulus naturalis motus major fit, & sic *Caloris* succedentis idæa oritur qui adhuc *mitis* est, aut *nullus* percipitur si statim novam fluida acquirant resistentiam, donec longiori lucta vehementius confligant, vehementior quoque fibrarum concussio, non potest non fieri, unde *insignis calor cum vigiliis pertinacibus* ex motu spirituum concitatiori, qui subsidentiam & flacciditatem nervis neutiquam concedunt, sed simul intra cerebrum aberrando, jam hæc jam alia rerum vestigia menti præsentia sistunt, & ab externis eam avocant, circa quæ sic mens attentius occupata, de iis ratiocinatur & verba facit, quæ cum judicio adstan-

stantium cum non conveniant, *delirare* æger dicitur, sed hæc deliria, tam diversa sunt, quot ægri; licet idem miasma omnium horum fluidis turbam eandem induxerit, qvæ diversa, diversas animi passiones in statu sano amicas, indicant, ut:

Navita de ventis, de tauris narret arator
Enumeret miles vulnera, pastor oves.

Sed hisce dissidiis cum fluida concutiuntur, ex vasorum poris in cerebri ventriculos ejicuntur crassiores particulæ, sed poros cum ingredi neqveant, à linea recta recedunt & in vorticem abeunt resiliendo, & reliquos omnes spiritus in eundem cogunt motum, unde *vertigines* earumque varii gradus; & si crassiores ejectæ particulæ cerebri poros, quod facile fieri potest, obstruant, jungitur *veternus*; frequentissime etiam, inprimis in statu *convulsiones* superveniunt, quas tum ex acredine humorum & spirituum, tum inordinato horum motu, originem habere autumo, quæ imminentes certò judicantur, si in vola manus tensiones, aut circa carpum pulsum tangendo tendines moveri quietis digitis sentiat medicus, aut æger sibi conscius titillationes in vola manus percipiat.

Thes. XIIX.

Pulsus humorum motus testis est & inde producitur, hinc si dicerem varietatem pulsuum, à diverso fluidorum statu & contagii recessu dependere, me non errare puto, per arteriarum enim angustias, sanguis sive bene sive malè mixtus, sicque benè vel male motus, propelli nequit, sine harum dilatatione, quam constrictio excipit, hinc necessario diversus pulsus est; *æqualis* autem hicce notatur, si fluida æqualiter turbata, nullum ab alio declinet, si vero æqualiter non infecta qvacunqve de causa id fiat, vel inspiratione miasmatis diversa, vel pro hujus introitu vario, vel quacunque de alia, *pulsus* quoque *inæqualis* erit; *frequenti*, volatilitas ac fluiditas sanguinis indicatur, *parvus* autem *& debilis*, agilium suppressionis factæ, testis est. Et ut pulsus, sic & urinæ variant, ex eadem fluidorum turba, quæ si in minimis ut in sensus non incurrat, *sanorum similis* est *urina*; si vero hæc turba magis sensibilis sit, crassiores autem nondum secessionem ab invicem sint passæ, sed firmā adhuc connexionē cū reliquis habeant nec per tubulos renum constrictos transitus pateat, non nisi *aqvosæ* transeunt,

 seunt,

transeunt, unde *tenues* apparent, aut si hæc simul aquearum fluentum sequantur, & per renum poros transire possint, *crassæ & turbidæ* erunt, siqve firmius cohæreant *sine sedimento*, vel laxius pondere suo subsidentes graviusculæ *cum sedimento* urinæ apparent. Colorem urinarum quod concernit ille varius à varietate salium deduci vult; *rubedo intensa* ab acido, *pallescens & flavedo crocea* ab alcali, quod experimentis chymicis probare conantur, indeque etiam *sedimentum* vel *lateritium* vel *argillaceum*, observari; factum hinc est, quanquam minus tutò argumentari queat, ut sint, qui ex apparente urina diversa, remedia convenientia eligi posse diversa sibi persuadent, si rubra urina, alcalia, si argillacea, acida convenire, hæc mea quidem non facio, cum quam infida testis sit urina in malignis abunde edoctus sim; reticere tamen non possum, quod in nuperis petechiis ratione urinæ observare mihi contigit, argillacei coloris wie Leem-Jauche urinæ & sedimenta earum erant, & acidiuscula tunc temporis fuisse salutaria pariter accurate notavi; non levis hinc de urinæ coloribus sic opinari hisce accedit confirmatio.

Thes. XIX.

Crassiuscula quia cum subtilibus simul moventur eæque per totum corpus pererrare coguntur, non omnibus partium poris conveniunt, hinc ubi vel gyrati vel subtiles pori sunt, vel illæ quæ levissimam crassitiem habent, facilè hærent eosque obstruunt, imprimis si cum subtilioribus laxè cohæreant, unde si sistuntur in auditoriis nervis tum & *tinnitus* & *surditas* fit, æque nuper observabiles; Cumqve glandularum salivalium structura crassiusculis impulsis salivæ profluenti obicem facile ponat, hinc irrigare fauces ea nequit, nec tantum *sitis* calori respondet, vel caloris modum excedit, sed & *lingua* simul *arida & aspera est*, *fissurasq;* obtinet, unde simul *βραυδία* cum ex siccitate organa liberè moveri nequeant; & ab aëre viscidum in lingua indurante *nigrescit*, cum *amaritiei sapore*, qui ex inhærentibus linguæ papillis nervaceis cum viscido biliosis particulis molestè vellicantibus oritur, de quo sapore pariter in hac febre ab ægris quærelæ instituebantur. Si autem in iisdem vasis salivalibus nulla fiat obstructio, nec humidum etiam calore non absumitur, cum saliva

cum

cum intenso calore confluat & sitim sic extinguat; & crassiusculæ istæ particulæ cum aliis activis, ventriculi poros qvoq; obturantes non tantum *Cardialgiam*, sed cum simul acres fuerint vellicatione ventriculo vel motus convulsivos imminentes inducunt, unde *nausea*, vel ipsum convellunt & *vomitus* fit.

Thes. XX.

Ad glandularum intestinalium poros alluens impetuose propulsus sanguis, suam lympham iis concedit, cumqve ea varii generis corpuscula expellit per excretoria vasa sic alvus variis excrementis laxatur; *fluida* est, & sæpe *fœtidissima putrida excrementa* ejicit, ex turba qvam miasma volatile alcalicum spiritibus humoribusqve induxit, unde humorum idem motus fit ac alias si sal acre alcalicum volatile cum oleosis mistum cum acido turbatur, & prout turba major fœtor etiam augetur. Talis abominabilis fœtor excrementorum in ultimis petechiis æqve observabilis erat & qvoties ægri alvum deponebant, eò intensior calor & debiliores notabantur, manifesto indicio, maximâ vi miasma turbare sangvinis texturam, cum imminenti interitu; Et cum eorundem putridorum in aspera arteria & ubi glandulæ excretioni dicatæ, exclusio fiat, *anima quoque fœtida* est, quæ molestè vellicantia *tussim* simul inducunt. Qvandoq; *alvus astricta est* imprimis in iis, qui naturaliter segniorem alvum habent, cum glandulæ non satis lymphæ pro lubricatione intestinorũ plorent, dispositæ sic glandulæ citius obstruuntur, sicqve alvus astringitur, qvale quid inter multos in uno, cui Cl. DN. Præses medicinam faciebat, observavi, sed torminibus magis vexatus si cum vi aliqvid ejiceret, æq; fœtebat, in reliquis autem symptomatibus ab aliis ægris non abludebat. Per totum quia motus spirituum & humorum cum textura turbatus est, hinc ut circa reliqvas partes, sic quoque in glandulis subcutaneis qvid insoliti fit, pori scil. partim a crassiusculis s. lentis obsidentur, partim à spirituum motu turbato spasmodicè constringuntur, unde impedimentum quo minus vel serum per lymphatica redeat, sicqve *sudoribus æger ferè diffluat*, vel pro excretoriorum obstructione multa, *nullus vel paucus sudor* sequatur. Et dum turbatus hic humorum motus per vasorum meandros durat, impetum vasa omnia carni minus infixa inqve cavitatem hian-

tia

tia, sustinere non possunt, rumpuntur & sanguinem stillant, vel *narium* unde earum *hæmorrhagia* vel renum, unde *mictiones cruentæ* prout vasa in partibus diversis rupta sunt. Nec *uterus* ab *hæmorrhagia immunis* ex mira vasorum complicatione, quibus citius ac reliqvis vis ac noxa ab ebulliente sanguine hinc inducitur.

Thes. XXI.

Pleuritidem sub invasione *mentiuntur* petechiæ ex dolore circa pectus, à spirituum motu spasmodico, qui circa membranosas partes præ reliquis notabilis est, idemque spasmus ut circa pectus, sic qvoq; in aliis, inprimis ubi nervorum plexus sunt, se exserit, & sic *lumborum, abdominis, spinæ dorsi, ac scapularum dolores* producit, ut hinc jam sub *nephritidis, jam colicæ, jam alterius larva* actionem aggrediatur; accedit humorum vitiata textura, qvæ tam stupende turbari & dissolvi neqvit, quin præ reliqvis partibus salinis vis relinquatur, ea intendatur, inter se collisæ & agitatæ ex obtusis aciculæ, ex aciculis acinaces efformentur, quæ cum aliis in motu turbatis ad omnes partium tubulos delatæ, quibus conveniunt transeunt, quibus vero figura & magnitudine abludunt, in illis hærent, præsertim iis in partibus quæ constantibus poris præditæ, ut membranæ, sicque magis circa dictas partes dolor percipitur, qui major vel minor ex salium acie diversa est, Sed antequam salibus hæc vis & acies diversa conceditur reiterata & recurrens pugna cum miasmate necessaria est, hinc non *primo* statim *die* sed aliis subsequentibus vel *quarto* vel demum *septimo, macularum eruptio* fit, scil. cum nexus solutus & salia acuta vehementius agere queant, sicque cum lympha salium menstruo, omnibus partibus & superficiei cutis poris alluunt, ab æstu humorum in eos adiguntur fortiusque penetrant ubi aëris exterioris resistentia deficit, hinc in *dorso, abdomine, scapulis* notantur, & si crura brachia ac collum tegantur, æque tinguntur maculis; sed poris impelli nequeunt quin obstruant, non nisi materiæ subtili fulguris & fulminis instar ob angustiam trajicienti transitum concedendo, hinc quot maculæ tot *inflammatiunculæ* conspicuæ; *rubræ* sunt, qvandoqve *lividæ*, imo interdum *nigræ*, prout salium cuspides acutæ vim causticam diversam habent, & fibras sic erodunt lacerant, vias occludunt, ut cum ad

reliqvas

reliqvas fucci fluunt, illas perfluere neqveant, hinc pessimæ habentur, non nisi escharas & totidem gangrænas & sphacelos dicentes. Magnitudo autem, numerus ut & color petechiarum, non facilè determinari possunt, copia salium eorumq; acrimonia & agendi vis hæc diversa agunt, nec nisi à posteriori patet, qvanta ferocia in spiritus & humores reliqvos egerit miasma virulentum. Hæc salia caustica autem quousque distinctis in locis agunt, maculas efformant, qvæ si jungantur & uniantur, *vibices diversæ magnitudinis, coloris lividi, vel unà cum maculis vel solæ*, fiunt prout salium causticorum per partes superficiei cutis vel juncta vel divisa eruptio est; & cum acrimonia salium intertexta vascula sanguifera simul erodat, factum est ut in vibicibus extravasatus sanguis inveniatur. Restituto autem sanguinis & spirituum naturali motu, ubi peregrina subacta, & ad latera prorsus secedere coacta, per poros magis apertos ejiciuntur, angulosæ salinæ particulæ ita transire neqveunt, qvin hinc & inde in epidermidis latera, angulositatibus etiam obtusis factis, impingant ejusq; situm & conexionem transeundo invertant, fit ut *scabies malignitate superata* relinqvatur, qvæ indicat qvanta acriorum copia fluida referta fuerint; eædem acres particulæ cum lympha per vasa salivalia transeuntes ea magis dum stimulant *ptyalismum* simul *cum euphoria* notabilem reddunt cum mucositate, qvæ viscidæ ex compressis salivalibus simul exprimuntur.

Thes. XXII.

Prognosis cum in omnibus acutis sit incerta, teste *HIPPOCRATE*, in hac febre dubia erit, cum periculosus valdè morbus sit, & observationibus confirmatum habeamus, qvod qvo magis blandiatur eo magis noceat, & ex improviso mors immineat & seqvatur, cum alii morti vicini sæpe præter spem & exspectationem evadant, quod adhuc in nuperis petechiis edoctus sum. Si maculæ bene erumpunt intense rubentes, cum aliqualibus coctionis signis, magis salutares sunt, imprimis si pedetentim pallescant & evanescant, quam si lividæ, cœrulei vel plumbei vel nigri coloris, quæ deterrimæ gangrænam & sphacelum certo interitu indicant, & observatione confirmat *FORESTUS lib. 6 observ. 36. & Ephemer. German. N. C. dec. 1. an. 4. obs. 53.* His contrariatur

obser-

observatio in *Dec.* 1. *Anno* 6. *&* 7. *observ.* III. ubi in quodã febrepetechiali laborante, maculæ duæ nigerrimæ paulo supra anum quasi cauterio inustæ & eschara relicta magnitudinis grossi argentei magni, observatæ sunt. In carpo manus sinistræ & pollice dextræ manus uti & in fronte maculas elevatas primo lividas deinde cœruleas ac quasi sugillatas braun und blau magnitudine assem lubecensem adæquantes, hic in Studioso febre hac tunc temporis epidemica, correpto, triduò ante mortem observavi, post mortem in regione umbilici ejusdem notæ una comparuit. Maculæ paucæ cum febre atrociori & urina malè existente lethales fere sunt; & mali ominis est si retrocedant, nullo prægresso errore, interitum certum indicant. Si ex errore præcedaneo dispareant æqve magnum periculum portendunt, cum salia caustica retropulsa circa interiora sic vehementius cum majori periculo agant, idem metuendum si excrementa alvi fœtida vel nigra, fuerint qvibus durantibus petechiæ semper disparere solent, cum insigni ægri debilitate, id qvod pariter nuper observabatur. Hæmorrhagia in petechiis semper suspecta habetur & magnam nexus dissolutionem indicat. Urinæ si in petechiis claræ mingantur, & postea cum sedimento turbidæ fiant, bonæ quidem habentur & spem evasionis suppeditant, sed ut semper infida testis urina, sic quoque hic sæpe fallit, & æger cum malis urinis qvandoq; restituitur, ut econtrario cum bonis moritur, ut id observationibus satis probatum dari potest. Quando à sudore calido & per totum corpus diffuso symptomata remittunt non levis restitutionis spes oritur, sed si sudores frigidi oboriantur, spirituum inopiam & obstructiones multas indicando, portendunt ut plurimum malum, quanquam sudores crebri, calidi licet, etiam febricitanti si supervenerint, febre remissionis experte, calamitosi sint, vid. HIPPOCRAT. *aphorism.* 56. *sect.* 4. si convulsiones, contractiones, tensiones, singultus, dentium stridor perversiones labri, superciliorum oculorum, oriantur, aut lacrymæ involuntariè effluant mortem denunciare solent. Floccorum collectio, quamvis aliàs pro signo instantis mortis habeatur, dum æger vel delirat, vel humorum in oculis turbatio fit, in hac febre non semper lethalis est, uti præter propriam

expe-

experientiam obſervationem ſuppeditant *Eph. Germ. Nat. Cur. Dec.* I. *an.* 3 *obſervat.* 269. Ad tempus eventus quod attinet minus quam aliæ malignæ acutæ eſſe ſolent, & lentè ſua tempora percurrunt ut in ſtatu intra dierum ſex, octo, vel plurium decurſum non mutentur, ſed in eodem tenore maneant ægri, antequam vel in melius vel in deterius mutentur. Denique ex obſervationibus practicorum hoc notabile eſt, qvod qvi morbum negligunt ſicqve curationem differunt, hincqve aërem liberum non vitant, diutius non tantum decumbant, cum ſi omnia ritè obſerventur, vires non proſtratæ adeo ſint, intra quatuordecim dies ferè eventus adſit, ſed ſæpiſſime ſuccumbant.

Theſ. XXIII.

His itaq; expoſitis, in ancipiti licèt morbo cura tamen cordatè inſtituenda venit, ubi è chirurgico fonte omnium primo conſideranda Venæ ſectio eſt, qvæ ad niſum ſpirituum inſolitum minuendum a multis valde laudatur, eaqve eò magis ſi plethora adſit, & ſanguis vehementiſſime ebulliat, ex qua, licet non morbi curatio & ſymptomatum ſublatio obtineatur, levamen tamen ſperandum ſit. Sed cautè admodum, nec niſi urgente neceſſitate operatio hæc inſtituenda, & tanta majori circumſpectione & animi applicatione, pulſu prius diligentiſſime explorato cœteriſqve ægrotantis circumſtantiis ſeriò penſitatis, ſagax medicus hanc muneris ſui ſpartam obiet, ſi non neſciverit a cuſpide lanceolæ vitam ægri & mortem pendere, & experientia edoctus, qvod venæ ſectio jam in petechiis profuerit, jam noxam induxerit. Inconvenienter enim adminiſtrata venæ ſectione ſpirituum vis elaſtica adeò præpeditur, ut in poſterum plane ſuccumbant, neqve amplius debito modo ſe expandere valeant unde venenum ſeſe in tantum recolligit & magis ſubjugat fluida, ut eventus ſtatus anceps reddatur. De cucurbitulis ſcarificatis nil addam, cum enim vices Venæ Sectionis ſupplere neqveant, ſi inſtitui ea poſſet per ſe patet, qvod nullius in hac febre effectus eſſe qveant. Sed circa veſicatoria alia plane diſputatio eſt *RIVERIUS in ſua prax. lib.* 17. *ſect.* 13. *Cap* I. & *WALDSCHMIDIUS in Ephem. German Dec I. An.* 2. *Obſ.* 114. affirmant cum felici ſucceſſu non unum ſed plura veſicatoria applicari poſſe, nec minus *SANCTORIUS de method. vitand. error. p.* 202. & *ſeq* ea in malignis ſvadet, pariter *ETHMULLERUS prax. p.* 365. in nulla febre magis qvam in petechiis convenire ea docet. Qvibus tamen ſuffragari meritò hæreo, cum acre ſal cauſticum

eum in cantharidibus sangvinem tali in febre a salibus causticis turbatum, magis turbaret, spiritus in orgasmum deleterium cogeret, ut ardor summus, capitis incendium & convulsiones epilepticæ imò nonnunquam mors ipsa acceleretur. Exemplo probatur *in Ephem. German. Dec. 2. ann. 9. Obs. 131.* Cum tamen usurpari debeant non nisi in ultimo hujus febris gradu convenire ea censeo, cum veneno victæ ferè manus porrigantur, qvod ex sudore vel madore frigido per totum corpus præter caput diffuso, ex respiratione suspiriosa, pulsu tremulo, urina clara & straminea & diris nervosi generis symptomatibus facile judicatur, si tunc qvicqvam adhuc tentandum restat, vesicatoriorum usus conveniet, qvippe ex hac inflammatione artificiali spiritus animales langventes & oppressi resuscitantur ut iterum se expandere incipiant.

Thes. XXIV.

Ex fonte pharmaceutico autem maximum in curatione hujus morbi momentum desumitur qvod primario consistit in subactione miasmatis peregrini, ejusq; è corpore exterminatione, & spirituum ac sangvinis in vigorem pristinum restitutione. Eum in finem comendantur evacuantia tum vomitoria, tum alvum purgantia tum Clysmata; Ad primum genus multi confugiunt & svadet inprimis *ETHMULLERUS*, *COBERUS &c.* Alii autem iterum dissvadent & primas vias elysteribus abstergi debere malunt, ut *RIVERIUS lib. 17. prax. Sect. 3. Cap. I.* Pro priori sententia pugnat medendi methodus, qvando scil. primæ viæ saburrâ sint refertæ, nausea urgeat, aut inanis vomendi conatus adsit, cum sapore amaricante, aut similibus ructibus cum cardialgia aut præcordiorum anxietatibus, hâc enim ratione diarrhæa & alia gravia symptomata in cursu morbi oriunda optime præcaventur, nec vis medicaminum impediretur. Pro parte altera stat ratio, nulli enim non erit notum qvantas turbas vomitoria in corpore excitent & qvanta vi agant, unde sanguis & spiritus jam turbati semper magis turbantur & æger jam tum exhaustus & debilis his convulsionibus magis debilitatur, ut non raro ipsam simul evomat animam; cum ab exhibita drachm. sem. tartar. vitriolat. pro digestivo tanta alvi solutio facta, ut intra XXIV. horas ultra centum secessus habuerit, & in vitæ maximo discrimine æger raptus fuerit, vid. *Ephem. Germ. Dec. 1. an. 3. p. 67.* imo levissimum purgans Manna ad Unc. ij cum unc j olei amygd. dulc. tantam alvi dejectionem produxit; ut inde mors sit secuta; qvid non detrimenti a vomi-

toriis

toriis hinc exspectandum. Magna prudentia hinc opus, hic enim peccare non licet, impr. cum junioribus medicis facillime tribuatur culpa ut dicant Er ist ein junger Mensch/und greifft die Leute so starck an/ast sæpe circumstantiæ vomitorium exigunt qvid in re ancipiti faciendum? si calculum meum addere licet, urgente necessitate in initio wenn der Krancke anfängt zu klagen & viribus adhuc integris ac primũ mutationis momentũ percipit, vomitorium ex antimonio desumptũ vel pulverem Comitis de Warwich exhibere posse statuo. Si diutius autem abstinuerit magisqve jam alteratur, vulgare monitum: Manum de tabula, in hocce remediorum genere commendatum habeo. Et si alvi obstructio evacuationem primarum viarum indicare videatur, potius clystere tentanda res est, qvo cum sæpe, imo fere semper scopus desideratus obtinetur, qvanqvam & ne hic qvidem satis tuto applicari possit, cum sæpe immanes diarrhææ hujus usum inseqvantur, Et qvanqvam tantas turbas excitare neqveat, ab usu freqventiori tamen abstineatur nec nisi præter summam necessitatem applicetur, imprimis si eruptionis petechiarum signa se manifestent, sic enim cavendum ne minima turba inducatur, cum interiora aliàs majori periculo vim miasmatis experiantur.

Thes. XXV.

Alexipharmaca & diaphoretica necessaria sunt, majoriq; cum securitate & successu ad hunc morbum avertendum in usum vocantur, sunt enim convenientissima, dum vel gaudent æthere nostro convenientissimo, qvo junctis viribus ætheri miasmatis peregrino resistunt, vel suis particularum texturis convenientibus succurrunt iis in sangvine, qvæ laudabiles & necessariæ sunt, sed subjugatæ & enervatæ qvasi gemiscunt, ut sic nisi valdè rebellis ac indomabilis sit in suum motum conspirare eundem faciant, unde sensim subigitur & subactum citius per cutis spiracula exterminatur, unde expulso peregrino fluida amplius turbari non possunt, sed pristinam texturam, pristinum vigorem ac motum acqvirunt & retinent, si hoc obtineatur, cura febris petechialis felicissima est, ubi autem notamus qvod ægri nullo modo ad sudores cogendi sint, nec multis stragulis super impositis defatigandi, ut enim sudores exprimuntur sic qvoqve simul spiritus, eorumqve penuria fit, qvorum defectu reliqva fluida victas manus statim porrigunt, & loco spe felicis curationis, tristis e vita discessus certo certius seqvitur, prout hoc ante bien-

te biennium & qvod excurrit a Cl. Dn. Præside annotatum, ubi æger cum sudore intempestivo, animam simul deposuit. Blandè itaqve tractandi in hypocaustis saltem tepidis, inter stragula levia, hacqve in parte maximè *CELEBERRIMUM SYDENHAMIUM* seqvor *qui observ. Medic. Sect. V. Cap. 2. p. 340.* experientia adstipulante refert, se in febre continua jussisse ut æger qvotidie lecto abstineret, saltem ad horas aliqvot, vel si id vetaret major, ejus debilitas vestes saltem indueret & supra lectum cubaret, capite paulo elatiori; hoc consilium optimum nuperis in petechiis observavi, cum omnibus suis ægris Cl. Dn. Præses non nisi tepidum hypocaustum & levia stragula, licet hybernum tempus esset concederet, successu non infelici; hocce & sub regimine diaphoreticorum usus nihilominus continuus sit, donec restitutio seqvatur.

Thes. XXVI.

Sed fluida cum diversimode turbentur & jam dissolutionem jam coagulationem patiantur, diversimoda etiam alexipharmaca erunt; Eligenda sunt hinc alia præ aliis, respectu miasmatis diversi, diversè agentis, sic cum sanguis coagulatur, sicqve acidum, qvanqvam rarius, causa sit, abstinendum ab acidis est, & destruentia acidum maxime convenient, hæcqve sunt alcalia: tum fixa, Sal. Card. bened. scordii, absynth. centaur. minor. vel ipsum sal tartari fixum, aut nitrum alcalisat. & similia; tum volatilia: ut sal volat. Corn. Cerv. viperar. bufon. succin. vel salia phlegmate suo soluta qvæ spiritus eorum constituunt, sic spiritus Corn. Cerv. Aut compositi ut spiritus sal. ammoniac. succinatus, Liqv. Corn. Cerv. succinat. sal. volatile oleosum Juniper. &c. alexipharmaca dici merentur. Nec excludenda sunt absorbentia, terrea, item antimoniata diaphoretica, ut antimonium diaph. & regulus medicinal. conveniunt; Et qvæ consistentiæ solidioris sunt, & licet proprie alcalia dici non mereantur, satis tamen poris suis & rigidis particulis acido resistunt, disjungunt, imo mutant, ut ejus obtusæ cuspides fiant, & actio omnis reddatur debilior, sicq; eo subjugato restitutio promoveatur; talia numeranda sunt, Corallia, ocul. cancr. Corn. Cerv. sine igne & ustum terra sigillata, margaritæ & lapid. pretios. exqve inde compositi pulveres, bezoardici Sennert. Michaël. pannon rub. &c. quæ simul ratione sui ætheris eum consveto & salutari familiaris operantur & juvant, quod circa lapides pretiosos maximum momentum multis est, si præ vilioribus absorbentibus peculiare quid obtinere de-

be

beant. Huc faciunt & animalium gelatinæ ut C. C. gelatina, eboris &c; quibus acidæ particulæ blandè infringuntur, involvuntur, sicque ad scopum desideratum, symbolum addunt.

Thes. XXVII.

Dissolutus cum sangvis est & justo fluidior, freqventior petechiarum causa, acidiuscula alexipharmaca sunt; ut enim in peste, sic in privata tunc eandem merentur laudem; talia sunt: aqua prophylactica Sylvii in *prax. Cap.* 28. *§. 31. p.m.* 225. descripta, aceta Bezoard. cum theriacalibus aquis, clyss. antimonii vel alii spiritus acidi, vel cum eorum phlegmate paratæ tincturæ flor. calendul. rosar. bellid. aquileg. &c. tinctur. pariter bezoard. Michael. ut & Mixtur. simpl. succ. citr. & qvæ alia acidiusculum saporem referunt, qvibus simul & antimoniata diaphoretica; antimon. diaph. regul. antimonii medicin. bezoard. mineral. cum absorbentibus jam nominatis annumeranda sunt, & in hac causa alexipharmaca, quæ juncta ultimis in petechiis omne absolverunt punctum & diarrhæis aliisve symptomatibus ex fluiditate humorum nimia, & spiritibus irritatis, oriundis resistunt, eaqve removent. Ex qvibus allatis & adhuc aliis cum aqvis temperatis: scord. scorzoner. card. bened. flor. sambuc. borragin. &c. variæ formulæ justa dosi & iterato parari possunt, tales maximè convenientes quæ cochleatim sumi & sic simul continuo ferè oppugnare qveant malum, cum non intermissis refocillantibus, confect. alckerm. de hyacinth. &c. ut resistentia eò major fiat, qvæ omnia pro circumstantiarum ratione & medici judicio mutanda, eligenda, etiam rejicienda sunt.

Thes. XXVIII.

Nec intermittenda Cinnabarina censeo, diaphoreticis & absorbentibus mista, qvæ in utroqve casu conveniunt & eò magis quo circumstantiæ spasmum indicantes se manifestant, hinc si ut *Crato* cinnabarim nativam epilepsiæ, sic Cinnabarina spasmodicorum motuum magnetem dicerem non errabo, & dictis remediis denique addenda erunt opiata, qvalia sunt diascordium Fracast. Sylv. laudan. opiat. theriac. cœlest. pulvis anodyn. Ludov. & variæ opii tincturæ &c. ut & Camphora, qvæ ab aliis laudantur, rejiciuntur ab aliis, sed pro variis circumstantiis exigentibus aliis admisceri non sine successu posse, hactenus satis firmatus hæc scribo, modo tempestivè limato judicio & provida manu exhibeantur.

Th. XXIX.

Thes. XXIX.

Fons diætéticus svadet aërem inter frigidum & calidum medium, victum tenuem, cibos euchymos & eupeptos qvidem, sed parcè exhibitos, ne ventriculus obruatur, qvod in hac febre non sine noxa fit, hinc juscula ex pullo gallinaceo parata sorbenda sunt bis vel ter in die, it. juscula avenacea, hordeacea, &c. cerevisia sit tenuis & bene defœcata, vel loco ejus decoctum hordei cum Corn. Cerv. vel radicis scorzon. cum rasur. Corn. Cerv. & pro exigentia causæ acidiusculi syrupi addi possunt, hinc nec vinum penitus interdicendum, impr. si dissolutus a miasmate sangvis sit, sic *HENRIC. ab HEER.* obs. 5. de muliere refert in petechiis pro desperata habita vino restituta, vid. qvoqve Dn. *FEHR. in tract. de Scorzoner. p.* 173. nec nuper id sine successu factum, impr. si theé potus simul ægris jubeatur qvem & necessarium & salutarem in ultimis petechiis notavi, bis ad minimum in die assumtus, sic non tantum aqvosis miasmatis vis eluendo & diluendo infringitur, sed simul sine omni molestia diaphoresis promovetur & sangvinis nexus dissolutus a theé vi astringente, qvam gratâ amaritie in lingua prodit, simul restituitur, hinc hujus potus copiosus sit. Somnus & vigiliæ qvantum possibile modum non excedant, alvus sit libera, & animi pathemata evitentur cum ad augendam veneni vim plurimum momenti ut superius demonstratum afferant & omnia in diæta eò vergant, qvo vires conserventur. Et hæc qvidem pro instituti ratione de morbo hoc dixisse sufficiant: Maximas Summo Numini pro præstita opera & concessis viribus gratias ago utqve in posterum suâ gratiâ mihi adesse, & omnes meos conatus & labores ita dirigere velit qvo in Nominis sui gloriam & proximi emolumentum cedant, supplex precor.

COROLLARIA

1. *Appetitus famis & sitis non est in ventriculo, assumptione tamen cibi & potus sedatur.*
2. *Concoctio, assumtorum diversitate facilitatur.*
3. *Titillatio & dolor tantum gradu differunt.*
4. *Nullus dolor sine convulsione, non omnis tamen convulsio est dolorifica.*
5. *In Eva omnium hominum corpora, qvæ fuêre quæ sunt & adhuc erunt realiter delineata fuisse, extra dubium est.*

(O)